בס''ד

הספר הקדוש 'נועם אלימלך'

ליקוטי שמואל - נפלאות הבריאה

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. , ל eisikovits1@gmail.com

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרו. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

החיבור הראשון הופיע במסגרת
'מפעל ליקוטי שמואל'
"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"

בשעה טובה ומוצלחת, בסייעתא דשמיא, רואה אור ספר חדש ומפעים:

ליקוטי שמואל – חומש בראשית

סוף מעשה במחשבה תחילה – לאחר שנים של עיון, איסוף, ליקוט ועריכה, יוצא לאור ספר ייחודי המאגד את **מיטב הקטעים, המאמרים, הסיפורים והמשלים** שהופיעו בעלוני פרשת השבוע בשנים האחרונות. דברי חן ושכל טוב, שנבחרו בקפידה וערוכים בטוב טעם, כדי להחיות את הלב ולהאיר את השולחן.

🔷

מתוכן הפרקים: רעיונות מאירי עיניים לפרשיות השבוע • משלים מעוררי מחשבה • סיפורים נוגעים ללב • פנינים להעשרה ולהעברה בשולחן שבת

🔷

מתאים ללימוד אישי, למסירת דבר תורה ולשיחה משפחתית

ערוך ומוגש בעמל רב על ידי הרה"ג **שמואל אייזיקוביץ** שליט"א

כרך ראשון על **חומש בראשית** – כעת למכירה במחיר שווה לכל **נפש**

60 ש"ח בלבד

להזמנה:

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. , ל eisikovits1@gmail.com

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרו. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

החיבור הראשון הופיע במסגרת
'מפעל ליקוטי שמואל'
"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"

בשעה טובה ומוצלחת, בסייעתא דשמיא, רואה אור ספר חדש ומפעים:

ליקוטי שמואל – חומש בראשית

סוף מעשה במחשבה תחילה – לאחר שנים של עיון, איסוף, ליקוט ועריכה, יוצא לאור ספר ייחודי המאגד את **מיטב הקטעים, המאמרים, הסיפורים והמשלים** שהופיעו בעלוני פרשת השבוע בשנים האחרונות. דברי חן ושכל טוב, שנבחרו בקפידה וערוכים בטוב טעם, כדי להחיות את הלב ולהאיר את השולחן.

מתוכן הפרקים: רעיונות מאירי עיניים לפרשיות השבוע • משלים מעוררי מחשבה • סיפורים נוגעים ללב • פנינים להעשרה ולהעברה בשולחן שבת

🔷

מתאים ללימוד אישי, למסירת דבר תורה ולשיחה משפחתית

🔷

ערוך ומוגש בעמל רב על ידי הרה"ג **שמואל אייזיקוביץ** שליט"א

🔷

כרך ראשון על **חומש בראשית** – כעת למכירה במחיר שווה לכל **נפש**

60 ש"ח בלבד

להזמנה:
https://dash.bookpod.co.il/product/2231

סיפורו המדהים של ספר היסוד החסידי שהפך למקור סגולות

מהצוואה התורנית בליז'ענסק והסודות בחלל בית הדפוס בלבוב בשנת ה'תקמ"ז, ועד לפתקאות שבין הדפים שבישרו ישועות מופלגות וההתרגשות שאופפת את עולם החסידות של תשפ"ז • מסע היסטורי מרתק בעקבות העותקים הבודדים והנדירים של הספר הקדוש 'נועם אלימלך' שהפכו לפסגת המסורת החסידית, לקראת המכירה הפומבית שתכתוב מחדש את שיאי שלשלת עולם הספר היהודי • הגנזים נפתחים

ליז'ענסק, חודש אדר ה'תקמ"ז.

השעות גורליות, נחרטות באותיות של זהב בתולדות תנועת החסידות. נר א-לוקים טרם יכבה, וחרדת א-לוקים אופפת את חצרו של יסוד העולם, רבינו רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע. אראלים ומצוקים אוחזים בארון הקודש. אלו הימים האחרונים של הצדיק עלי אדמות.

במסורת החסידית נחקקו שמועות רבות על אותם ימים הרי גורל. "הגידו התלמידים מהרבי ר"א מליז'ענסק", סיפר לימים הרבי ה'בית ישראל' מגור, "שבימיו האחרונים מרוב קדושתו לא יכלו לגשת אליו, והיה נפרש מגשמיות". התלמידים, גדולי צדיקי הדור הבא, מקיפים את מיטתו ואינם יודעים את נפשם.

באחת הלילות מצווה הרבי הקדוש על תלמידו הקרוב בעל ה'מאור ושמש' להתלוות אליו. הם עוזבים את הבית בשעת חצות הליל וצועדים אל בית החיים. כשהגיעו, נפתחו ארובות השמיים ואש גדולה יצאה ממרומים, מפזרת ניצוצות של אור סביבם.

פניו של רבינו עוטות אור. "כעת אנו יודעים עד כמה גדול היה כוחו של הבעל־שם־טוב!", הוא לוחש מילים של פלא. ומוסיף הוראה ברורה: "כאן, במקום בו זכינו לגילוי הנורא הזה, אני חפץ להיטמן. פה תהא קבורתי- - - "!

רבינו חוזר לביתו ובאותם ימים הוא מפרש את צוואתו לארבעת התלמידים הקדושים. ה'חוזה' מלובלין זוכה לכוח הראייה, המגיד מקוז'ניץ לעבודה שבלב, הרבי מאפטא לכוח הפה, ורבי מנחם מנדל מרימנוב זוכה לנשמה שבמוח. אלו התלמידים הנשגבים שימשיכו את מהפכת החסידות שחולל על אדמת פולין, אותה קידש ורומם בדרך עבודתו. ביום כ"א אדר נשבר ארון הקודש. נשמתו של רבינו עולה בסערה השמימה, והיה העולם שמם.

התלמידים, נאמנים לצוואתו הקדושה, ימשיכו בשנים הבאות את מהפכתו הגדולה ויפיצו את תורת החסידות בהיקפים שלא נראו לפני כן. גם ה'אוהל' הקדוש על ציונו של רבינו בליז'ענסק יהפוך לתל תלפיות עבור רבבות יהודים שיתרפקו על דמותו בתפילה ותחנונים, בהתאם לצוואתו קודם פטירתו כי "מי שיפקוד את קברי לא יסתלק מן העולם בלי תשובה."

אך הצוואה העיקרית, הגדולה והחשובה מכל, תראה אור רק כעבור שנה מהפטירה, בבית דפוס בעיר לבוב (לֶמְבֶּרג, בכינוי היהודי): הספר הקדוש 'נועם אלימלך', ליבת תורתו המאירה והמסוגלת שהותיר אחריו לעולמי עד, שיהפוך למקור הארה וסגולה בלתי נדלה הנערץ בקרב עם ישראל לדורות.

היריעה המיוחדת והנרחבת שלפנינו עוסק בצוואה מקודשת זו, ספרו הגדול של רבינו מליז'ענסק 'נועם אלימלך'. זאת, לקראת ציון-דרך מפעים בהשתלשלות תורתו של צדיק זה, שמעוררת התרגשות עילאית בעולם היהודי – המכירה הפומבית הנדירה של אחד העותקים הבודדים מהדפוס הראשון והמקודש של 'נועם אלימלך', תחת בית המכירות רב־היוקרה 'גנזים.'

עבור חסידים ואנשי מעשה אין צורך להאריך במילים כדי לתאר עד כמה מדובר במאורע חד־ פעמי ונדיר. למרות זאת איננו פטורים מלהעמיק בהיסטוריה המופלאה שאופפת את העותק המיוחד הזה, שמכירתו צפויה לשבור את שיאי השווי בעולם האספנות היהודית. לפיכך אנו משנסים מותניים ויוצאים למסע מופלא, מלא תגליות וחידושים, בעקבותיו של הספר הפלאי שמטלטל את עולמם של רבבות ברחבי תבל.

בסיוע של משפיעי חסידות ומומחי אספנות בכירים נעמוד מעט על דמותו של רבינו הקדוש מליז'ענסק, נצלול להבין על הסגולות המיוחדות של תורתו, ונעמיק בערך הבלתי־נתפס של הספר המיוחד שגדולי בעלי ההון והאספנים לוטשים אליו את עיניהם.

ובכן, הבה נצא למסע. לחזות ב'נועם' השם.

פרק ראשון: "אם היה בימי האבות, היו אומרים "א-לוקי אלימלך..."!'

עוד לפני שהתקרב רבינו רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע אל אור החסידות היו כל ימיו מוקדשים לעבודת השם במסירות נפש באופן מופלא. יחד עם אחיו הגדול ממנו בשנים רבינו רבי זושא מאניפולי זי"ע גדל בחכמה ובכל חלקי התורה, וכאשר גדלו החלו לערוך מסעות של 'גלות' ברחבי מזרח אירופה היהודית, כשהם מסתירים את עצמם מעין רואים ומסגפים עצמם בצער ובתענית על צער גלות השכינה. מסעות הגלות של האחים הקדושים הפכו לשם דבר בהיסטוריה החסידית וסיפורי פלא רבים נכרכו בהם.

במהלך אותם מסעות נקלעו שני האחים אל העיר זעליחוב ועלו אל ביתו של רב העיר, סנגורם של ישראל רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע. הם חשו בקדושה הנוראה שהקיפה את ביתו של הרב, ותמהו ביניהם מיהו רבי לוי יצחק זה שזוכה לגילוי אליהו לעיתים כה קרובות.

הצדיק מברדיטשוב הבחין בתמיהתם, ושאל: "האם אתם האחים הקדושים שיוצאים למסעות גלות על פני הארץ"? השניים הנהנו לחיוב. לאחר שבחן אותם בכוונות נסתרות ונשגבות, השמיע להם רבי לוי יצחק סודות מיוחדים מתורתו. השניים נפעמו עד עמקי נפשם וביקשו לדעת מהיכן קיבל את ההארות הגדולות הללו. "אם אתם חפצים ללמוד על כך", אמר רבי לוי יצחק, "סעו אל המגיד הגדול במעזריטש..."!

הרבי ר' זושא דבק ראשון בחצרו של המגיד, ובעקבותיו הגיע גם רבינו רבי אלימלך. מאז, נקשרה נפשו בתורת החסידות והפך לאחד מגדולי ממשיכי דרכה. המגיד עצמו ייעד לו את תפקיד הפצת החסידות לאלפים ורבבות, ורבי אלימלך אכן נטל על שכמו את המשימה

ובימיו פרצה התנועה הקדושה ברחבי אירופה היהודית וסחפה אחריה המונים־המונים, אשר נחשפו אל הנהגתו המופלאה ודבקו ברוחו.

לא פלא אפוא כי בקורות דברי ימי החסידו נחקק שמו של רבינו באותיות של זהב. אינספור התבטאויות מופלאות נשמעו לאורך הדורות מפי גדולי הצדיקים אודות רבינו, המעידות עד כמה חרדו לנוכח צדקותו וקדושתו.

בפי חסידים היה מקובל למנות את רבינו כחולייה המקשרת של הנהגת החסידות, על פי הפסוק המפורסם בפרשת בראשית. "וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן", אמרו ברטט, והסבירו כי זוהי הנהגתו שלהמגיד ממעזריטש היוצאת מבית מדרשו של ה'עדן' - מרן הבעל־שם־טוב; "לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן" – רבינו רבי אלימלך מליז'ענסק, שהפריח את החסידות להמון העם; "וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָ הָרָאשִׁים", הלוא הם ארבעת תלמידיו ממשיכי דרכו: הרה"ק ה'חוזה' מלובלין, הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא, הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב, ורבינו המגיד מקוז'ניץ.

רבינו עצמו, לפי עדות בנו הרה"ק רבי אלעזר, העיד על עצמו: "הלוואי שיהיה לבני אדם נשמה מזוככת כמו הגוף שלי..."!

וכך חקק תלמידו הגדול בעל 'מאור ושמש' בכתב יד קדשו: "...והיה העולם שמם, עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם, הבעל־שם־טוב הקדוש ואדמו"ר הרב רבינו אלימלך נשמתם בגנזי מרומים, והם פתחו שער להשם צדיקים יבואו בו..."

במסגרת קצרה זו לא נוכל להרחיב ולהעמיק עוד בסיפורי תולדותיו המופלאים ובביטויים המרעישים שטבעו עליו צדיקי עולם, שכן נשפכו על כך נהרות של דיו לבלי סוף. די אם נסתפק באמירתו המטלטלת של תלמידו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ, ששח כך: "אילו היה הרבי ר' אלימלך בדור האמוראים היה אמורא; ואם היה בדור התנאים היה תנא; ואם היה בדור הנביאים היה נביא; ואם היה בימי האבות היו אומרים 'א-לוקי אלימלך' כפי שאומרים 'א-לוקי אברהם יצחק ויעקב- - - "!

פרק שני: בבית הדפוס בלבוב

שנה אחת בלבד חלפה מאז פטירתו של רבינו, ובשנת תקמ"ח יצאו משערי בית הדפוס של רבי שלמה יאריש רפפורט בעיר לבוב ספרו הגדול של רבינו רבי אלימלך זי"ע, 'נועם אלימלך.'

הספר, שהיה מעוטר בהסכמות נלהבות של גדולי תלמידי רבינו, זכה לביקוש עצום. אלו היו דברי התורה שנשמעו מפיו בזמן רעווא דרעווין של סעודה שלישית, אותם העלה על הכתב בנו הרה"ק רבי אלעזר, והביא לפני אביו שעבר עליהם בדקדוק.

מדפיסי הספר בדפוס ראשון זה היו בניו של רבינו, הרה"ק רבי אלעזר והרה"ק רבי אליעזר ליפא זי"ע, בסיועו של תלמידו הרה"ק רבי זכריה מענד מירוסלב זי"ע. בסוף הספר הוסיפו את החיבור 'ליקוטי שושנה' - מאמרים קצרים מאת רבינו, וג "אגרות קודש' – שהן תשובות בנו רבי אלעזר ותלמידו רבי זכריה מענדל בהן חקקו לראשונה את מחשבת תנועת החסידות בצורה מפורטת במענה לטענות המתנגדים אליה - ונחשבו לאגרות יסוד מקודשות.

בראש הכרך צירף רבי אלעזר הקדמה מופלאה תחת השם 'התנצלות בן המחבר', בו פירט בארוכה את השתלשלות הדברים שמנעה ממנו להדפיס את הספר בחיי אביו, מ'טעם כמוס': "רצתי במהירות לכבוד אבי מורי זלה"ה ודברתי הדברים האלה באזניו (- כי החסידים משתוקקים להדפסת הספר, צ"א) והשיב בזה הלשון: 'אמת נכון הדבר מאד לפני בורא עולם יתברך שמו שיבוא לבית הדפוס, כי כל אחד בוודאי ימצא בו מחוז חפצו לפי מעמדו ומדרגתו בעבודה, אך שאיני רוצה שיהיה זאת בעודי בחיים מהטעם הכמוס.'"

מאידך, רבי אלעזר מציין בהקדמה זו כי רצונו של אביו היה שידפיס את הספר מיד לאחר פטירתו: "ונצטוויתי בציווי גמור מפיו הקדוש והטהור שלאחר מותו אראה להביאו לבית הדפוס". וכה אמר: 'אין לך מצוה גדולה מזו, כי אף שנראין הדברים כפשוטין לפי ראות העין לכאורה, אבל כשיבוא איזה אדם צדיק וישר וחכם וילמוד בזה הספר, בודאי ימצא בו כל רצונו ובזה יאות הדבר אלי...'

מאז יצא, כבש ה'נועם אלימלך' את עולם החסידות בסערה. היה זה אחד מספרי היסוד הראשונים בתולדות התנועה הקדושה, ומאז דבקו בו המוני־המוני מבקשי השם לאורך הדורות – שמצאו בין כתבי קודשו של רבינו מקור להבת שלהבת לעבודת הבורא.

למעשה, רבי אלעזר בנו העיד בעצמו כי דברי תורה אלו הם צוואתו הרוחנית של אביו. כך ענה פעם כששאלוהו מה ציווה אביו רבינו לפני הסתלקותו. וענה: "תרצו לדעת מה הייתה צוואתו של אבא!?

דרשו זאת בספרו 'נועם אלימלך', בו נדפסו דברי תורתו מזה עשרים ושתיים שנה לפני פטירתו, ואני ידעתי שבכל יום ויום היה מצווה אותנו בתורה זו כהכנה לפטירתו..."! ובכן,

קרוב למאתיים וחמישים שנים לאחר מכן, צוואתו-תורתו של רבינו - במתכונתה שבדפוס הראשון המקודש - מעוררת התרגשות עזה לקראת מכירתה בקרוב. הלוא דבר הוא!

אך כדי להבין עד כמה נדירה הזדמנות פז זו, עלינו להמשיך במסענו בעקבות העותקים היחידים של 'נועם אלימלך' דפוס לבוב, שנודעו כבעלי סגולה שאין דומה להם ועוררו רטט של זעזוע בלבבות ישראל. בכך נעמיק בשורות שלפנינו.

פרק שלישי: תורה של מלאכים ושרפים

כדי לעמוד על סוד סגולתו של הספר הקדוש 'נועם אלימלך' - ובפרט אודות ייחודיותו של העותקים הבודדים של הדפוס הראשון - אנו פונים אל המשפיע הרה"צ רבי משה רויטמן, רב דקהל 'בני היכלא' בגבעת זאב.

מלבד היותו מגדולי הדולים והמשקים מאוצרות תורת החסידות להמוני מבקשי השם בדורנו, הוא גם מתייחס בן אחר בן אל רבינו הקדוש מליז'ענסק ובקיא ברזי תורתו. אין אפוא מתאים ממנו כדי להרחיב את הדברים.

"כאשר אנו עוסקים בספר 'נועם אלימלך' ומבקשים להבין עד כמה הוא נחשב לבעל סגולות נפלאות ונערץ בקרב חוגים רחבים, עלינו להבין את גודל המהפכה שחולל רבינו עצמו. צדיקים רבים אף הבעל־שם־טוב הקדוש - שכן הוא היה זה שפתח את שערי התנועה בפני יהדות פולין המעטירה. פולין הייתה המעוז של עילויי ולמדני אותו הדור, ורבינו כבש באור תורתו יחד עם תלמידיו את רוב רובה המוחלט של יושבי הארץ הזו.

"זו הסיבה שרבינו כונה לימים 'הרבי של כל מהרעביס' - משום שתלמידיו אכן הפכו לשדרה המרכזית של מנהיגי החסידות בדורות הקודמים. מסיבה זו גם ספרו 'נועם אלימלך' הפך לספר יסוד מרכזי ונערץ כל־כך."

מה אנו יודעים על כתיבת הספר וסדרי ההדפסה בדפוס לבוב הראשון?

"ובכן", ממשיך הרה"צ ר' משה, "למרות שהספר עצמו הודפס לראשונה - בדפוס הראשון המיוחד זה בלבוב - בשנה שלאחר פטירתו, רבינו עצמו ראה את הכתבים לפני כן וציווה להדפיס אותם, כפי שבנו הרה"ק רבי אלעזר כותב במפורש ב'התנצלות בן המחבר' שבתחילת הספר.

"אפשר ללמוד על כך גם מסיפור נורא שסיפר תלמיד רבינו, הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב

זי"ע, בהקשר זה. לפי המסופר הביא הבן רבי אלעזר בפני רבינו את כתבי התורה שאמר רבינו בסעודה שלישית, לאחר שהעלה אותם על הכתב ביום ראשון .רבינו עבד על הכתבים ושאל את בנו: 'לאזא'שע, מי אמר את הדברים הללו?' השיב הבן: 'אבא אמר אותם ,אתמול'!

"תשובתו של רבינו מרעידה ומטלטלת: 'כך אתה שח?!' שאל, 'ואני חשבתי שמלאכים ושרפים אמרו אותם- - - '!

"מכך אנו יכולים לקבל הצצה קטנה לחשיבות המופלגת של הספר הקדוש. מתוך כך, גם בדורות שלאחר פטירתו של רבינו, החשיבו צדיקים את הספר בצורה מבהילה.

"יש על כך אמרות ועובדות רבות מספור. אחת המפורסמות בהן התרחשה אצל תלמידו הרה"ק מרימנוב, כאשר הגיע אליו יהודי נכבד עם פירוש שכתב על ה'נועם אלימלך'. הוא ביקש הסכמה, אך הרבי מרימנוב סירב לכך ואמר: 'הלוא מלאכים ושרפים טורחים ומתייגעים כדי להבין את כוונת דבריו של רבינו הגדול, ואתה רוצה לכתוב פירושים על ספרו...'!?

"ופעם אחרת התבטא הרבי מרימנוב וגילה כי רק בערב שבת לאחר טבילה במקווה הריהו מסוגל להבין משהו ב'נועם אלימלך'. ללמדנו עד כמה היה הספר הקדוש הזה נשגב בעיני הצדיקים..."!

פרק רביעי: 'כוכבים' של פלא

אם כל ספר 'נועם אלימלך' זכה ליחס מיוחד בקרב כלל ישראל, הרי שהעותקים המעטים ששרדו מהדפוס הראשון בלבוב תקמ"ח – היו נערצים אף יותר.

סגולות מיוחדות נלחשו אודות ספרים אלו מדור לדור, וישועות פלאיות סופרו אודותיו. המעטים שהחזיקו בעותקים שמרו עליהם מכל משמר, עטופים וחבוקים בחרדת קודש של ממש.

הערצה זו נבעה מסיבות רבות. בראש ובראשונה, משום שנודע בשם צדיקים כי מלאכת ההדפסה של דפוס זה הייתה מיוחדת ומרוממת עד מאוד, ורק בניו של רבינו וצדיקים מעטים נוספים התעסקו בדחילו ורחימו בתהליך ההדפסה.

בנוסף, נודעו כמה וכמה מסורות מפעימות בהקשר זה. אחת מהן, שהשתמרה בקרב צאצאי רבינו היא, שכאשר התעסקו הבנים בדפוס – הטבילו כל אחד מאותיות העופרת במקווה טהרה...!

מסורת נוספת הובאה בספר 'אוהל אלימלך' (אות רכ"ח). לפיה, כל פועלי הדפוס שהתעסקו בהדפסת הספר היו צדיקים מופלגים מל"ו צדיקי הדור, ועשו זאת בקדושה ובטהרה, עם כוונות וייחודים נוראים.

מלבד זאת, ערכו של הדפוס הראשון נודע בשל ה'כוכבים' – סימוני כוכביות ששילב הרה"ק רבי אלעזר, בנו של רבינו, בין קטעי הספר. 'כוכבים' אלו טמנו בחובם סודות עתיקים, אשר גדולי ישראל הכבירו עליהם מילות התפעלות של קדושה.

"סימוני ה'כוכבים' הם אחד מענייני הפלא המרכזיים בדפוס הראשון ורבים לאורך הדורות התייגעו כדי להבין את כוונתם", מסביר הרה"צ ר' משה רויטמן בשיחתו המיוחדת עמנו. "זו היית אחת הסגולות המיוחדות של המהדורה הראשונה של ה'נועם אלימלך'. מסורת החסידים היא שסימונים אלו מציינים כי באותן מקומות היה לרבינו הקדוש עליית נשמה או גילוי אליהו כאשר אמר אותם. ולפי גרסה נוספת, באותן נקודות זכה בנו רבי אלעזר לגילוי אליהו כאשר ערך וסידר אותם לדפוס."

מסיבות אלו, הפך הדפוס הראשון לחפץ מבוקש מאוד בקרב אספני אוצרות החסידות. עד כדי כך, כי ברבות השנים, כאשר העותקים הללו כמעט ונכחדו מן העולם ונותרו מהם מתי מעט, התייצב הדפוס הראשון בראש הספרים המבוקשים בעולם האספנות,

ובהתאם אף מחירו האמיר פלאים. וכעת, כאמור, הזכות הזו קמה וניצבה כאשר אחד העותקים הבודדים של דפוס זה יוצא למכירה נדירה, להביא ברכה אל ביתו של מי שיזכה בה.

פרק חמישי: 'קוויטל'ך' בין דפי הספר

אם חשבנו שבכך מסתכמים העניינים הנפלאים שסובבים את הספר הקדוש, הרי שדי בשיחה אחת עם האספן החסידי הנודע רבי חיים שווייד מניו יורק מגלה לנו טפח וטפחיים על ההתרגשות העצומה שמקיפה את כל העוסקים בעולמות ההיסטוריה ואספני העתיקות היהודיים לקראת הזדמנות נדירה זו.

שמו של רבי חיים שווייד מפורסם בקרב חובבי ספרי העתיקות בעולם היהודי, כמי שמחזיק באוצרו את אחד האוספים הגדולים והנדירים בעולם היהודי בימינו. בימים כתיקונם הוא אינו שש לשוחח על כך ברבים ומעדיף להצניע את שמו, אך כעת, לקראת המכירה הפומבית הנדירה של 'נועם אלימלך' דפוס ראשון, הוא ניאות לשתף אותנו ברגשותיו.

באוצרו של רבי חיים, כפי שאמרנו, ישנו אוסף עצום ומדהים של ספרי קודש וחסידות, אך מתוכם הוא מייקר ביותר את העותק הנדיר של 'נועם אלימלך' דפוס ראשון שתחת ידיו – אותו רכש לפני שנים רבות. "ברוך השם, זכיתי להחזיק אצלי את כל ספרי החסידות מהדורות הקדומים בדפוס ראשון, אך אני יכול לומר כי ה'נועם אלימלך' בדפוס ראשון שאצלי עולה על כולם.

"את העותק שיש לי קניתי כבר לפני שנים ארוכות – וכבר אז הערך שלו היה גבוה מאוד. עד היום הספר הזה מעורר אצלי התרגשות מיוחדת מאוד. ואגב, כל מי שנכנס לביתי – בהם גם אדמו"רים חשובים מאוד - מבקש קודם כל לראות ולהחזיק ב'נועם אלימלך', שכידוע מסוגל לעניינים רבים. אני רואה בחוש כיצד כל יהודי ויהודי – בכל מדריגה ומדריגה – מוצא את שורש נשמתו בין דפי הספר וחש אליו משיכה נפלאה ומיוחדת במינה.

"קדושתו של רבינו הרבי אלימלך, שהיה אבי אבות צדיקי החסידות, עושה רושם גדול על כל מי שמביט על הספר ולומד מתוך דבריו הנפלאים. ובכלל, הספר עצמו מביא ברכה עצומה אל הבית, ואפשר לראות זאת בחוש.

"יהודים רבים מגיעים אליי ומבקשים להכניס 'קוויטל', פתקא של בקש ות, בין דפי הספר – כפי שנהגו צדיקים וקדושים – והם חוזרים אליי תמיד לבשר על ישועות מדהימות. בעותק הנדיר שנמצא ברשותי יש עד היום למעלה מ־150 'קוויטל'ך' בין דפי הספר, וכל אחד מהם נפקד בדבר ישועה ורחמים – בזיווגים הגונים, בחינוך הילדים, פרנסה ברווח, לידות בריאות, ועוד ועוד, עד אין סוף ממש!

"וכל זה עוד לפני שמעיינים בתוכן הקדוש של הספר, וזוכים לראות עין בעין את כל הסודות הנוראים שבו – כמו סימוני ה'כוכבים' ועוד עניינים נפלאים רבים שמטלטלים את הלב והנפש."

פרק שישי: תורה וגדולה במקום אחד

מכירתו הנדירה של כרך הספר 'נועם אלימלך' בדפוס ראשון בבית 'גנזים', כאמור, מעוררת הדים נרחבים בקרב יודעי ומביני הטעם בתחום זה, וגם בקרב המוני חסידים ואנשי מעשה המקושרים בלב ונפש לתורתו של רבינו הקדוש.

מחיר הפתיחה שנקבע עומד על למעלה ממיליון דולרים! (, כאשר הערכות מומחי העתיקות הן כי מחיר המכירה הסופי יעמוד על יותר מ־2 מיליון דולרים)!!– ובכך ישבור את שיאי

מכירות ספרי החסידות ההיסטוריים. ויתירה מזו: ישבור את מחיר כל ספר מודפס שאי־פעם נמכר במכירה פומבית בעולם!

כמי שזכה בעצמו להחזיק באוצרו את אחד העותקים הנדירים של הדפוס הראשון, אנו מבקשים מרבי חיים שווייד הסבר מקצועי לפשר המציאות הנדירה כל־כך של הספר, והוא נענה בחפץ לב:

"הסיבה שה'נועם אלימלך' בדפוס זה הפך לספר המבוקש ביותר בעולם האספנות נובעת בראש ובראשונה מהסגולות המיוחדות שנודעו סביבו, כך שכל אספן יהודי משתוקק להביא את הברכה אל ביתו.

"אלא שדווקא מסיבה זו – הספרים הללו הפכו לנדירים מאוד. 'נועם אלימלך' היה ספר שהשתמשו בו לעיתים תכופות, הן ללימוד והן לסגולה. מי שהחזיק אצלו כרך נדיר כזה לא שימר אותו בוויטרינה בלבד, אלא השתמש ולמד בו כל העת. כך רבים מהספרים הללו נאבדו ברבות השנים, והמעטים שנותרו – נפגעו בחלקם ולא שרדו בשלמות. לכן, כאשר שומעים ומתוודעים למכירה של ספר שלם ומשומר לחלוטין -כולל דף השער וכל ההוספות שבסוף הספר– ! ההתרגשות והציפייה כפולה ומכופלת, והערך עולה ומאמיר.

"בכלל, כל תחום האספנות חווה פריחה עצומה ועולה מעלה־מעלה. מטבע הדברים היצע הספרים הנדירים מוגבל והרוכשים מתרבים, כך שהמחירים רק מטפסים ברבות השנים. ואגב, שמעתי בשם הרבי ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע שהמליץ למי שמחפש במה להשקיע את כספו – להשקיע ברכישת ספרים נדירים, כי ערכם רק יגדל ויעלה עוד ועוד. בכך, להבדיל הבדלות רבות, רכישה של ספר נדיר כזה היא גם השקעה כלכלית מצוינת – מלבד הסגולות הנוראות."

מלבד זאת, רבי חיים מבקש להדגיש נקודה מכריעה נוספת, מניסיונו האישי: "חשוב להבין את ההשפעה העצומה שיש לספר קדוש כזה על הבית כולו. כאשר הילדים רואים את ההשקעה של אביהם בכרך נדיר של ספר קודש, הם מקבלים מושגים במה שחשוב לו באמת. הם רואים כמה הוא מייקר את הספרים ומתרגש מהם, ומתחברים לדורות הקדומים ולמסורת הצדיקים הקדושים – וכך ממשיכים את דרכם. וזו, כמובן, הברכה הגדולה ביותר שיהודי יכול להביא אל ביתו..."!

פרק שביעי: התרגשות שוברת־שיאים

אחר הדברים האלו קל להבין את ההתרגשות הגדולה שאופפת את העוסקים במלאכה בבית המכירות 'גנזים' לקראת המכירה הנדירה והבלעדית בשבועות הקרובים.

כמי שזכו לחולל מהפכה בתחום האספנות וצברו מכירות של ספרים נדירים ומקודשים מאוד העיסוק בדפוס הראשון של הספר 'נועם אלימלך,'- שצפוי לשבור את כל שיאי השווי בעולם היהודי, הופך לשיחת היום בקרב רבבות חסידים ואנשי מעשהברחבי תבל.

העותק עצמו, מציינים ב'גנזים', הוא גם 'תורה מפוארה בכלי מפואר'. מצבו שמור מאוד, באופן נדיר, והיופי הפנימי והחיצוני מדגישים את חשיבותו הרבה. כראוי וכיאות, הספר נכרך מחדש בכריכת עורמפוארת.

"הביקוש מצד גדולי האספנים שובר שיאים כבר עכשיו", מגלה ר' משה סטפנסקי, מבעלי 'גנזים.' כפי שציין נְכבֶּדי רבי חיים שווייד, הוא נחשב בעיני בעלי הון רבים לאוצר יקר־ערך והם שואפים לפאר איתו את ביתם ברוחניות ובגשמיות ויכרך אותם כחוליה של זהב בשלשלת הדורות אל צדיקי האמת."

כמה עותקים של 'נועם אלימלך' דפוס ראשון שרדו עד ימינו?

"מעט מאוד", אומר ר' משה. "עותקים שלמים של הספר כמעט ולא שרדו, ועותק שלם ומפואר כמו זה שעומד כעת למכירה – הוא פריט שכמעט ואין כדוגמתו בכל רחבי העולם. זה מה שמסביר את הסערה הרבה שמעוררת המכירה הנוכחית."

ר' משה אינו מכביר בדיבורו. במקום זאת הוא מצטט לסיום בהתרגשות את לשונו של הרה"ק רבי אלעזר, בנו של רבינו הקדוש מליז'ענסק, שחקק את ברכתו בהקדמה ל'נועם אלימלך' – הממחישה את גודל הרגע ההיסטורי והברכה הטמונה בו:

"למען כבוד שמך הגדול, תעשה ותקיים נא כל הברכות אשר תמיד על פה כבוד אבי מורי ורבי הורגלו, להיות מברך את ישראל ולמסור נפשו עליהם בכל עת, ולבטל מהם גזירות רעות בתפילתו הנאמנה במסירות נפש- - - "!

ההיסטוריה נשזרת מחדש

על המהפכה בעולם אספנות הספרים העתיקים שממחישה את ניצחון הרוח היהודי, וההתרגשות המיוחדת לקראת המכירה הנדירה בבית המכירות היוקרתי 'גנזים' מציינים בהתרגשות את המכירה הנדירה של ספר 'נועם אלימלך', שבעיניהם הוא הוכחה נוספת לניצחון הרוח היהודית שגוברת על כל מהמורה וקושי לאורך הדורות.

את עולם העתיקות ואספנות הספרים מכירים בני משפחת סטפנסקי מקרוב עוד הרבה לפני שבית המכירות 'גנזים' הוקם והפך לראש חץ מוביל בתחום. שלושת האחים לבית סטפנסקי – ר' חיים, ר' משה ור' בצלאל – החלו את דרכם בתחום זה שנים רבות לפני כן, וצברו שם של מומחיות ומהימנות מקסימלית שרכשו את ליבם של גדולי האספנים. מאוחר יותר הקימו את 'גנזים', שהפך לאחד מבית המכירות המובילים והנחשבים בעולם היהודי.

מלבד המכירות היוקרתיות עצמן – האחים אף שקדו להגדיל את מעגל האספנים ואת המודעות על ידי ספרי הדרכה שמנגישים את הידע לציבור הרחב. אלו חיבורי הדרכה שהפכו לספרי חובה עבור אספנים - ביניהם 'רשימת חסידות' שיצא לאור בשנת תשע"ב 2012 ' ספרי יסוד' שהפך למורה־דרך עבור כ העוסקים בשוק האספנות ומצוטט אינספור פעמים 2019ובגרסה מתוקנת ומורחבת – 2023(, וגם מדריך על כל ספרי דפוס קושטא.) במבט לאחור, הם מציינים את הנקודה הנוכחית בזמן בסיפוק גדול. "אם בעבר ההתעניינות הייתה נחלתם של בודדים בלבד, אנו זוכים כיום להנגיש את האספנות לרבים־רבים נוספים ולהיות עבורם שליחים נאמנים כשהם בונים, צעד אחר צעד, אוסף קודש יוקרתי משלהם", מציין ר' משה סטפנסקי.

כמובן, גם הערך הכלכלי של הפריטים הנדירים עולה יחד עם הביקוש הרב. "האמת היא שמדובר בהיגיון כלכלי פשוט מאוד. כיום, רבים מהאספנים ורוכשי הספרים הם בוגרי ישיבות שמבינים את הערך ההיסטורי שיש לפריטים הללו. וככל שכמותם של הרוכשים גדלה – כמות הפריטים נשארת מצומצמת ונדירה. מובן מאליו כי השילוב בין הדברים מקפיץ את מחירי העתיקות והופך את התחום לאפיק השקעה נדיר בעוצמתו. זו סיבה נוספת לפריחה הגדולה של עולם האספנות, ושבירת השיאים במכירת העותק הנדיר של ה'נועם אלימלך' מוכיחה זאת שוב."

וכשר' משה מזכיר את המכירה המדוברת של ה'נועם אלימלך', קשה שלא לשמוע את ההתרגשות שנשזרת בקולו. "אני מרגיש בזה ממש חסדי השם. כשרואים איך כל־כך הרבה יהודים ממש 'נלחמים' ביניהם מי יזכה בספר הקדוש, ומוכנים להוציא סכומי כסף מאוד מאוד גבוהים לשם כך.

"בשום מקום אחר בעולם אי אפשר למצוא אהבה ומשיכה כזו לחכמה הפנימית, לספרים ולהיסטוריה המקודשת שלנו – מצד אנשים כה מגוונים: תלמידי חכמים וצדיקים, יודעי ספר ומביני טעם, וגם בעלי בתים ופשוטי עם - שמרגישים ומבינים את נפשם משתוקקת להיות חלק מנצח ישראל..."!

"לְהָבִיא בְּרָכָה אֶל בָּתֵּיכֶם" בגשמיות וברוחניות: הסגולות הנוראות שמסתתרות בין דפי הדפוס הראשון של 'נועם אלימלך'

במסגרת היריעה המקיפה עסקנו מעט בסגולות המיוחדות של ה'נועם אלימלך' – ובפרט בכל הנוגע לדפוס הראשון שהיה בבת עיניהם של צדיקי הדורות. מלבד זאת, כידוע, הפליגו צדיקים אלו עוד ועוד אודות גודל מעלת הספר הקדוש.

לפנינו מעט מהתבטאויות מופלאות אלו: בנו של המגיד מקוז'ניץ זי"ע, תלמידו של רבינו, העיד כי אביו לא קיבל עליו קדושת שבת בטרם עיין בספר 'נועם אלימלך' מבעוד יום.

בדומה לכך נהגו חסידים וצדיקים להקפיד ללמוד מתורתו של רבינו בכל ליל שבת – והיו רבים שאף למדו בספר לפני שקידשו על היין, או בעת הסעודה עצמה. ידועה גם הקפדתו של הרה"ק רבי אהרן קדוש השם מבעלזא זי"ע שלא נכנס לשום בית שלא היה בו הספר 'נועם אלימלך'. מסיבה זו, כאשר נצרך להיכנס לבית שידע כי הספר אינו נמצא בו, היה שולח את משמשו לפניו עם 'נועם אלימלך' בידיו, וביציאתו המתין עד שהגבאי יצא לפניו מן הבית – כדי לא להיות אף רגע קט בבית בלי הספר...

ראוי לציין כי ההערכה המופלגת וחרדת הקודש כלפי ספרו של רבינו לא היו מנת חלקם של צדיקי ואדמו"רי תנועת החסידות בלבד, אלא אף של גדולי ישראל מחוגים רבים נוספים. נוכל ללמוד על כך מהעובדה הבאה, מפיו של הרה"צ הרב משה רויטמן שליט"א, רב בית המדרש 'בני היכלא', שקיבלה אי מפי איש מפי אביו הגה"צ רבי חיים יחיאל רויטמן זצ"ל רב ביהמ"ד בעלזא בבני ברק, ששמע מפי חותנו החסיד הנודע רבי משה הכהן גראס ז"ל משווייץ, כי כה סיפר לו רבו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע: "סיפר לי "אַהֲיימִישֶׁע יוד" (יהודי מאנ"ש,) שביקר בביתו של הגה"ק החפץ חיים זצ"ל, והבחין בספר 'נועם אלימלך' מונח על שולחנו של גדול הדור -שכידוע לא נמנה על עדת החסידים. תמה האיש על כך ושאל לפשר הדברענה רבינו החפץ חיים: "אני מאמין באמונה שלימה שבכל עת, בכל יום ויום, ישנם יהודים ששבים בתשובה שלימה בזכות ספר קודש זה- - - "!

מלבד הסגולות הרוחניות העצומות נודע ה'נועם אלימלך' כמקור להשפעות גשמיות נפלאות, כאשר צדיקים הפליגו על כך במידה שאין דומה לו על שום ספר באוצר הספרים היהודי.

בראש ובראשונה נודע כי רבינו רבי אלימלך זי"ע בעצמו אמר לפני פטירתו כי מי שילמד בספרו יזכה לפרנסה, ומי שיעסוק בו בשבת – יזכה לנשמה יתירה.

גם גדולי צדיקי הדורות הבאים העידו על כך בהסכמותיהם הנלהבות להדפסת הספר, ביניהם הנוסח המפורסם של הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפרט: "להביא ברכה לתוך ביתם, גם כי הוא לשמירה מעולה בתוך הבית", וכך גם גדולי עול רבים נוספים שהספר לא מש מתחת ידם בכל מקום.

צדיקים ראו בספר הקדוש מקור לישועות נשגבות בתחומים רבים: לענייני רפואה ופקידת עקרות, או נשים שהקשו לילד – אז נהגו להניח את הספר לצד מיטתה של האישה, והישועה הגיעה במהרה. במקרים רבים נוספים הורו הצדיקים לאנשיהם להטמין 'קוויטל' בין דפי הספר – ובפרט בעותקים הנדירים של הדפוס הראשון המקודש – כדי לפעול ישועות.

סגולות מיוחדות אלו אף הפכו את כרכי הדפוס הראשון למבוקשים עד מאוד, ותרמו לכניסתם לרשימה המצומצמת של פריטי האספנות היהודיים המקודשים בעלי השווי הגבוה ביותר בהיסטוריה.